

Een bijzondere pijp uit Friesland

Henk van Oostveen (henkenfransje@outlook.com)

Inleiding

Onlangs verwierf ik via Marktplaats een bijzondere pijp (afb. 1) die in Friesland gevonden zou zijn. Van oudsher is veel aandacht besteed aan pijpen uit het westen van het land. Recentelijk is ook meer aandacht gekomen voor kleipijpen uit andere delen van het land. Voor pijpen uit Friesland heeft dit een aantal mooie publicaties opgeleverd [1], maar toch is er nog veel onbekend over pijpen uit dit deel van Nederland.

De hier beschreven pijp is ooit gevonden door de voormalige ROB-archeoloog Herrius (Herre) Halbertsma (Sneek, 9 juli 1920 - Amersfoort, 3 december 1998). Halbertsma was naast archeoloog belangrijk geschiedschrijver van Sneek en oprichter van het Fries Scheepvaart Museum in deze zelfde plaats.

De telg uit het Friese geslacht Halbertsma bracht zijn jeugd in Sneek door. In 1940 studeerde hij aan de Rijksuniversiteit Groningen geschiedenis, met oudheidkundig bodemonderzoek als bijvak. Hij was een tijdje medewerker van A.E. van Giffen en onder diens leiding deed hij enige ervaring op in het veld. Na zijn studie ging hij in 1947 werken bij de toen opgerichte Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Al gauw was Halbertsma betrokken bij diverse kerkrestauraties, waarbij oudheidkundig bodemonderzoek een belangrijke aanvulling vormde op de bouwgeschiedenis. Het zijn vooral de talrijke kerkopgravingen geweest die hem naamsbekendheid

gaven, met als hoogtepunt de Sint-Bonifatiuskerk en Sint-Maartenskerk in Dokkum, de Sint-Vituskerk in Leeuwarden en de Grote of Lebuinuskerk in Deventer.

Voor zijn verdiensten op het gebied van de Friese historie en oudheidkunde ontving hij in 1958 de Dr. Joast Halbertsmaprijs van de provincie Friesland. Bij zijn afscheid van de ROB in 1985 werd hij benoemd tot ridder in de Orde van Oranje Nassau.

Volgens de aanbieder van de pijp is de pijp ooit in een kerk in Friesland gevonden bij een van de opgravingen van Halbertsma. Helaas is niet meer bekend waar en wanneer de pijp precies is gevonden. Gezien de perfecte conservering van de pijp lijkt dit verhaal zeer aannemelijk.

Het betreft hier een ongemerkte maar goed afgewerkte pijp met een radering aan de steelzijde van de ketel. (afb. 2-4) De hoogte van de ketel bedraagt ongeveer 3 cm en de pijp heeft een steellengte van circa 9,5 cm. De pijp is goed gerookt.

Op dit moment is nog relatief weinig bekend over pijpen uit Friesland. Door het werk van Ewout Korpershoek is inmiddels wel meer bekend geworden over pijpen uit Leeuwarden [1]. Het is de bedoeling dat in het PKN-jaarboek 2019 een publicatie zal worden opgenomen over kleipijpen uit Harlingen zodat onze kennis van de Friese kleipijp de komende jaren verder zal toenemen. Of dan ook helder zal worden waar de pijp van Halbertsma is gevonden blijft nog even een verrassing!

Noot:

[1] Korpershoek, E. 2016/2017. 'Kleipijpen uit Friesland' Jaarboek 2016 en Jaarboek 2017 van de PKN, Stichting voor onderzoek historische tabakspijpen

Toevallige ontmoetingen.
(pag. 62)

Een bijzondere pijp uit
Friesland. (pag. 83)

Zenith "vergame Goudse
glorie". (pag. 73)

Mobilisatie 1939 tot ...??
(pag. 90)

De 'Boulangier-pijp" van Van der Want. (pag.85)